

Memoriile soldatului Ion D. Solomon din primul război mondial

Mitrana Elena
elena_mitrana2@yahoo.com

Istoria unei țări se scrie de oameni cu pregătire specială (îndeosebi istorici), care cercetează diverse izvoare și alcătuiesc sinteze pe anumite perioade sau chiar pe întregul decurs al existenței unui popor. Dar, la această întreprindere, pot aduce contribuții, mai mult sau mai puțin importante, oameni simpli, însă cu anume vocație către acest domeniu. Este cazul multor participanți la diferite momente din istorie, care depun mărturii scrise sau orale despre ceea ce au văzut și au trăit.

Unul dintre aceștia din urmă este soldatul țaran Ion D. Solomon din satul Măneasa, comuna Tetoiu, jud Vâlcea, care a fost destinat să ia parte la trei mobilizări, două din Primul Război Mondial și a III-a, din timpul celei de-a II-a conflagrații. El s-a născut în anul 1895. Copilăria și-a petrecut-o în satul natal, unde a urmat cursurile primare, distingându-se ca unul dintre cei mai buni elevi la învățătură. Deși a muncit din greu toată viața, a găsit răgaz să citească, devenind într-un fel autodidact. Spre bătrânețe, a început să aștearnă pe hârtie o serie de întâmplări și fapte petrecute sau trăite de el.

În 1992, după ce făcuse apel la mai mulți intelectuali din sat, dar văzând că nimeni nu-i ia în seamă truda, a încredințat patru caiete tatălui meu, cu dorința ca scrisul lui să fie valorificat într-un fel prin tipărire.

În primul caiet, cel mai valoros, se află inserate mai multe amintiri din război, sursă informativă primară, care stă la baza articolului meu.

În urma intrării României în luptă, în Primul Război Mondial, alături de Puterile Antantei împotriva Puterilor Centrale, prin mobilizarea de la 15 august 1916, peste puțin timp, la 1 octombrie, Ion D. Solomon s-a prezentat, împreună cu leatul său, la Cercul de recrutare din Râmnicu Vâlcea, de unde, un delegat, l-a dus la Tg. Jiu, la Regimentul II artilerie de munte, îmbrăcând haina de ostaș, pe care o va purta de acum ani la rând. După perioada de instrucție, a fost trimis la Tg. Ocna, în Moldova. El descrie trecerea trupelor rusești pe aici, având misiunea să schimbe pe români pe frontul din vest. Apoi, a început să treacă prin localitate armata română, zile întregi „ca frunza și iarba”. A fost cazat într-o școală, prin spatele căreia trecea linia de front.

Pentru că nemții respinseseră pe ruși mult spre răsărit, unitatea în care era Ion D. Solomon a rechiziționat căruțe din satele vecine și a plecat de la Tg. Ocna spre Roznov. Aici, a stat puțin. În zilele Crăciunului, a fost trimis la Iași. În fosta capitală a Moldovei, se aduceau pentru siguranță, materialele și arhiva. Împreună cu un camarad din Tetoiu, la trecerea prin Roman, soldatul despre care vorbesc s-a rătăcit de convoi. Multe pagini relatează peripețiile prin care a trecut până când cei rătăciți au ajuns la Iași, ca să afle de la Cartierul General că nu trebuiau să plece și că trebuie să se înapoieze la Roznov. Din cauza iernii foarte geroase, calea Iași - Roznov au făcut-o în 5 zile, Anul Nou 1917 apucându-i pe drum. La Roznov, mai veniseră și alții: „ne adunam ca albinele

rătăcite”, notează autorul. După Bobotează, au sosit carele cu materiale, înaintând foarte greu prin zăpada abundentă: „Boii au ologit de picioare, soldații și oamenii erau nervoși, nespălați și negri de ger, vai de mama lor”, ne spune memorialistul.

Regimentul lui Ion D. Solomon a stat la Raznov încă un an de la marea bătălie de la Mărășești. În iunie 1918, s-a deplasat cu toate unitățile din nou la Tg. Ocna. Un sfert din acest oraș fusese distrus de nemți. În timpul deplasării, fiecare baterie ocupa un tren întreg.

Cu un acut simț al observației, autorul relatează venirea familiei domnitoare, într-un tren regal, în august 1918, pentru a face un parastas în Dealul Cireșoaiei, unde căzuseră mulți soldați români drept victimă a cruzimii ungarilor. Erau prezenți Regina Maria, prințul Carol al II-lea, Nicolae și două dintre surorile lor.

*
* *

Un capitol important în însemnările lui Ion D. Solomon îl constituie participarea lui la luptele din Ungaria și Cehoslovacia, în timpul celei de-a doua mobilizări, declarată la 28 iunie 1918. Cu ochi curios, soldatul-țăran, descrie aspecte interesante din capitala ungară: oamenii umblau cu capul descoperit, orașul dispunea de un metrou ce pornea din bulevardul gării, pe sub strada Andraș, spre răsărit, până la periferie. Vorbește apoi de statuia lui Matei Corvin și a lui Arpad, „care a adus acest popor sălbatic la răsărit”. Capitala Ungariei dispunea de bulevarde largi și pavate „cu un fel de cărămizi de lemn așezate cu un cap în sus și calcă în capul lemnului și nu fac zgomot roțile ca pe piatră”, așa cum sună mărturia privitorului român. Curios și dornic de cunoaștere soldatul a vizitat și muzeul orașului, cu numeroasele sale exponate.

În paginile următoare, autorul acelor însemnări arată că, atunci când trupele anglo-franceze au ajuns la Dunăre venind din Salonic, combatanții germani și unguri au trecut munții fără ca ai noștri să prindă de veste. Ungurii au părăsit cazărmile, s-au dus la casele lor, „apoi au început a face revoluție ca la Rusia”. Printre căpetenii, amintește doar de Bela Kun. Aflăm că țărani erau duși cu sila la revoluție, formând o armată civilă, dotată cu arme găsite pe la regimente.

Românii au trecut munții să dezrobească Ardealul, luându-se la harță cu armata civilă ungurească. Regimentul II, artilerie de munte, din care făcea parte și soldatul Ion D. Solomon, se afla la Tg. Ocna. După sunarea mobilizării, timp de câteva luni, patru baterii din acest regiment au trecut vechea graniță, luându-se pe urmele dușmanului. Au rămas pe loc bateriile 3-6, împreună cu colonelul comandant al regimentului. Divizia formată din cele patru baterii ce au trecut în Ungaria, avea conducător un locotenent-colonel. Mult timp, Ion D. Solomon a făcut parte din bateria a III-a, ca furier. De data asta, comandantul regimentului l-a trecut la bateria a IV-a, care a mers pe Valea Oltului și apoi pe Mureș. În intinerariul său, trenul cu soldați a străbătut Reghinul, Clujul, Huedinul, Vadul Crișului, Oradea, Satu Mare. Trecând Tisa, soldații români au debarcat în Beregzag, în Cehoslovacia, regiune bogată în vinuri, unde au găsit și celelalte baterii risipite. Timp de două săptămâni, armata română a ajutat pe cehi să scoată pe inamic din țară.

Din Cehoslovacia bateriile, românești au venit la Satu-Mare, fiecare cu trenul ei, unde au stat vreo 10 zile. Apoi, au coborât spre Debretin, au trecut prin Careii-Mari și Ghiula. La traversarea Tisei, pe la Kiș-Kare, s-au folosit de un pod de vase. Drumul până la Budapesta l-au făcut în marș, „cu tunurile înhămate”. Lângă capitala Ungariei au stat două zile, după care, îmbarcați în tren, au pornit spre răsărit, cam 5-6 ore de mers, până la Eger unde au făcut un mic popas. Din nou au înhămat și au pornit spre apus, fiind însoțiți la drum de vânătorii de munte și de cavalerie. Au mers până la Putnac, oraș unguuresc din apropierea Cehoslovaciei, trecând peste râul Șaia. În urma perchizițiilor făcute de români la fiecare casă în căutarea de armament, au fost luate ca pradă de război, mulți cai și multe căruțe lăsate de bandele de unguri răzvrățiți.

De la Putnac, s-au îmbarcat iar în tren și au pornit la Tisa, spre răsărit, debarcând în orașul Mișcolț, unde au rămas timp de 10 zile.

De la Mișcolț, bateriile noastre s-au îndreptat spre Timișoara. Comandantul bateriilor a delegat trei ostași (ordonanța personală, o ordonanță de la cai și pe Ion D. Solomon, care era secretarul lui) și i-a trimis la Budapesta. Mergând cu trenul spre apus cei trei delegați s-au oprit la Gödöllő, unde erau palatul și grădina de vară ale împăratului austro-ungar Franz-Iosif. Însemnările amintite stăruie asupra acestei clădiri în care era încartiruită Divizia a 7-a Călărași.

În Budapesta, cei trei soldați au stat toată luna septembrie a anului 1919. Conducătorul trupelor noastre era generalul Mărdărescu, care avea legături cu Divizia a 9-a Cavalerie.

Pana de reporter rudimentar a lui Ion D. Solomon se face din nou prezentă atunci când descrie podul de peste Dunăre, peisajul admirabil, Palatul Imperial „așezat la botul unui pisc mic”, mulțimea florilor, a grădinilor, a arborilor din jur și a statuilor întâlnite pe una din străzi.

Iată câteva rânduri din această descriere: „Clădirile nu erau mai înalte decât cu 3 etaje și parter, iar culoarea pereților închisă din cauza fumurilor. Pe atunci auzeam că aveau la trei sute de fabrici. Pe Dunăre circulau vapoare. Când treceau pe sub poduri lăsau coșurile în jos, în culcare, după ce treceau le ridicau în sus. Străzile în oraș erau foarte largi și trotuarul cât o stradă la noi”.

La 18 octombrie, 1919 Ion D. Solomon a plecat cu cei doi comandanți ai săi din Budapesta, a găsit bateriile lor în Banat, la Reșița și Oravița. În ultimul oraș menționat, cei trei soldați români au stat până la Anul Nou, dormind la Hotel Coroana. Apoi, bateriile din Banat au venit la Gherla, unde au mai sosit încă două baterii de la Tg. Ocna, împreună cu comandantul regimentului.

Se reuniseră astfel cele 6 baterii ale regimentului, unele fiind cantonate în oraș, altele în satele vecine. În urma reorganizării în conducere, care a avut loc aici, prin calitățile sale (avea un scris frumos și era descurcăreț) Ion D. Solomon a rămas secretar al comandantului, fiind cooptat și în comenduirea pieței. La Gherla, a stat de la Anul Nou, până în iunie 1920. Bateriile 3-6 s-au deplasat la Boroda-Mare. Căpitanul bateriei 3 l-a luat pe Ion D. Solomon de la comenduirea pieței Gherla și i-a dat în primire aprovizionarea celor două baterii formate din 250 de oameni, plus 10 ofițeri și 10 reangajați. Concomitent cu noua funcție, Ion D. Solomon avea în primire și cancelaria.

După 4 ani și o lună, soldatul țaran Ion D. Solomon din Râmnicu Vâlcea s-a eliberat la 15 noiembrie 1920.

Caietul despre care am amintit, cuprinde multe și interesante pagini și din Al II-lea Război Mondial, în special campania din Răsărit, pe care nu le-am amintit, deoarece ele depășesc sfera comunicării mele, dar care vor face obiectul unei următoare comunicări.

Deși a avut doar patru clase, soldatul Ion D. Solomon a făcut prin însemnările amintite un lucru valoros, contribuind modest la evocarea unor momente din zbuciumata istorie a poporului român.

Summary

The memories of John D. Solomon Soldier in Word War I

In this article I tried to reveal goings-lived Romanian soldier John D. Solomon district of Vâlcea, Râmnicu Vâlcea, during the First World War in Romania's entry into battle alongside the Entente Powers and against the Central Powers. On 1 October 1916 peasant soldier John D. Solomon takes the coat of the Regiment soldier II mountain artillery and after four years and a month of heavy attempts the Romanian soldier was released on 15 November 1920.